

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1924.

Första kammaren.

Nr 23.

Onsdagen den 26 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 19 och den 21 innevarande månad.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 65, till Konungen i anledning av väckta motioner om anslag till räntefria lån för inköp av vårutsäde.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bevillningsutskottets betänkanden nr 19 och 20 samt första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 5 och 6.

Vid förnyad föredragning av första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, i anledning av väckt motion nr 196 om åvägabringande av utredning och förslag i syfte att möjliggöra fastställandet av provisoriska hamntaxor för nyanlagda hamnar m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt; och skulle jämlikt § 63 riksdagsordningen detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas andra kammaren.

Vid förnyad föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 15, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av § 107 regeringsformen och § 38 riksdagsordningen, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 10, angående regleringen för budgetåret 1924—1925 av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet.

Punkterna 1—3.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 4.

Lades till handlingarna.

Punkterna 5—11.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Första kammarens protokoll 1924. Nr 23.

Punkterna 12 och 13.

Lades till handlingarna.

Punkten 14.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 15.

Lades till handlingarna.

Punkten 16.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 17.

Lades till handlingarna.

Punkterna 18 och 19.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 20.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att såsom understöd till auktoriserade handelskammare i riket, att utgå med ett belopp av 2,000 kronor till envar handelskammare under av departementschefen i statsrådsprotokollet över handelsärenden den 2 januari 1924 förordade villkor, å riksstaten för budgetåret 1924—1925 anvisa ett extra anslag av 24,000 kronor.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *E. A. Enhörning* väckt motion, nr 37, vari hemstälts, att riksdagen ville höja anslaget till auktoriserade handelskammare i riket för budgetåret 1924—1925 från av Kungl. Maj:t föreslagna 24,000 kronor till 36,000 kronor, att utgå med 3,000 kronor till varje handelskammare.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å herr Enhörnings berörda motion, i vad densamma skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, såsom understöd till auktoriserade handelskamrar i riket, att utgå med ett belopp av 2,000 kronor till envar handelskammare under av departementschefen i statsrådsprotokollet över handelsärenden den 2 januari 1924 förordade villkor, å riksstaten för budgetåret 1924—1925 anvisa ett extra anslag av 24,000 kronor.

Herr Enhörning: Herr greve och talman, mina herrar! Det är ej vidare angenämt att uppträda mot ett enhälligt statsutskott, men denna sak är dock av den stora betydelse för våra näringar och vår handel, att jag tvingas upptaga kammarens tid några minuter för att draga en lans för våra handelskammare under deras ekonomiska betryck för sitt vara eller icke vara.

Sedan 1916 års riksdag har årligen beviljats ett förslagsanslag av 36,000 kronor att utgå med ett belopp av 3,000 kronor till varje handelskammare, utom förlidet år, då anslaget sänktes till 24,000 kronor eller med 2,000 kronor till varje handelskammare. Geddesyxan nådde även de organ, som skola föra handelns och näringarnas talan och förhjälpa dem i raskare tempo ur de bryd-

samma tiderna. Hur skola väl då handeln och näringarna åter raskt kunna blomstra upp efter depressionens hårda tryck och skänka sina idkare mod och tillförsikt under kommande år, vilka synas bliva nog så prövande för dem?

Statsutskottet vid 1916 års riksdag fann, »att av den i ämnet förebragta utredningen till fullo framginge, vilken betydelse för näringslivet handelskammarna i riket måste anses äga, *dels* genom sin uppgift att tillvarataga och befrämja de enskilda näringsidkarnas intressen, varigenom de verkat för näringslivets förkovran och sålunda gjort sig förtjänta om det allmänna, *dels* i sin egenskap av informationsorgan för handelskammardistriktets näringsliv med skyldighet att uppmärksamt följa de företrädda näringarnas utveckling inom distriktet, att samla och bearbeta statistiska och andra uppgifter rörande dessa, att tillmötesgå näringsidkarna med upplysningar och råd i frågor rörande näringarna ävensom tull- och kommunikationsväsen m. m., *dels ock* slutligen att gentemot vederbörande statsmyndigheter representera distriktets näringsliv genom tillhandahållande av upplysningar samt avgivande av yttranden och avlåtande av framställningar». »Denna handelskammarnas statliga verksamhet», anför statsutskottet, »är av den omfattning, att densamma måste anses vara deras huvudsakliga uppgift.» »Genom att anlita handelskammarnas sakkunskap i det löpande förvaltningsarbetet», säger utskottet vidare, »torde ämbetsverken i många fall hava erhållit upplysningar snabbare och billigare än vad eljest varit möjligt samt besparats nödvändigheten att hålla särskilda sakkunniga tjänstemän eller tillkalla särskilda experter. Även i frågor rörande näringslagstiftningen har handelskammarnas sakkunskap i stor omfattning tagits i anspråk.»

När statsutskottet år 1916 yttrat sig på så sätt jag nu nämnt, synes det mig i hög grad egendomligt, för att icke säga märkvärdigt, att detta utskott kan åren 1923 och 1924 vara med på en nedprutning av 1,000 kronor per handelskammare, då väl just denna institution bör kunna inse kamrarnas betydelse för näringarna och handeln.

Givet är, att handelskammarnas utgifter under dessa senare år avsevärt stegrats, i första rummet genom relativt höga avlöningar och dyrtidstillägg åt kamrarnas tjänstemän, men även genom högre omkostnader, såsom dyrare resor, förhöjda post-, telefon- och telegramavgifter m. m. Genom att handelskammarna börjat sin verksamhet på grund av anslag av staten hava dyrtidstilläggen kommit att utgå lika med till statens ämbetsmän, vilket väl förpliktar staten att icke nu bevilja ett så snävt anslag, att dyrtidstillägget måste delvis eller i sin helhet indragas — om nu ett sådant förfarande kan möjliggöra för en del handelskammare ett fortsättande av verksamheten. Handelskammarna hava visserligen sökt genom förhöjda medlemsavgifter hålla sig skadeslösa för dessa dyrare omkostnader, men på grund av de senaste årens svåra depression inom näringslivet hava en del medlemmar i följd av konkurs eller i övrigt mindre god ekonomisk ställning uppsagt sitt medlemskap och utträtt ur handelskammareföreningarna. Till och med stora aktiebolag hava icke dragit sig för att utträda, och åter andra, som hava sin rörelse i Norrland, men själva äro bosatta i huvudstaden, hava icke ens inträtt såsom medlemmar i någon handelskammare. Inom åtskilliga handelskammare, särskilt de mindre, har därför ekonomin vållat svåra bekymmer, eventuellt förefintliga behållningar från föregående år ha smält tillhoppa, och i vissa fall ha enskilda måst träda emellan för att hålla rörelsen uppe.

Jag skall här tillåta mig att påvisa några fall, hur det i verkligheten står till med våra handelskammares ekonomiska ställning. Från Gotlands läns handelskammare skrives sålunda: »Av dessa handlingar framgår dels, att kammarens utgifter under föregående år överstigit inkomsterna med 2,466 kronor 84 öre, vilket belopp nätt och jämnt kunnat täckas av från föregående år före-

Anslag till
auktoriserade
handelskam-
mare i riket.
(Forts.)

Anslag till
auktoriserade
handelskam-
mare i riket.
(Forts.)

fintlig behållning, och dels att bristen i staten för innevarande år beräknats till 1,650 kronor, vilken brist antagligen kommer att bliva större i verklig heten. För att fylla denna brist finnes emellertid numera inga medel tillgängliga, varför handelskammaren ser sig nödsakad att antingen i avsevärd mån inskränka sin verksamhet — avstå från hållandet av egen lokal och särskild expedition etc. — eller också helt nedlägga densamma. Utsikter finnas nämligen ej för närvarande att genom vinnandet av nya medlemmar i föreningen till handelskammarens stödjande kunna uppbringa för kammarens upprätthållande nödiga medel.»

Vidare skriver handelskammaren i Karlstad och fäster uppmärksamheten på sitt ekonomiska betryck, varvid den nämner, att ett stort bolag, som haft en avgift av 300 kronor, nu har utträtt ur handelskammaren. »Visserligen har», säges det vidare, »intet större bolag följt dess exempel, men så mycket fler enskilda personer. Vårt hopp att återfå bolaget såsom medlem har gäckats.»

Vidare har jag här en uppgift från Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare. Där synas stora bolag ha utträtt på grund av depressionen, de svåra tiderna, varigenom handelskammaren gått miste om ett årligt anslag av 1,100 kronor.

Jag fruktar, att icke alla handelskammare kunna fortsätta sin verksamhet, om återigen ett reducerat anslag skall tillmätas dem. Jag skall tillåta mig att nu erinra om en institution, som handelskamrarna hava legaliserat och satt i system, och som är för vårt land av den allra största betydelse. För de flesta av kammarens ledamöter torde det vara bekant, att runt våra kuster, från Haparanda till Strömstad, utskeppas props eller gruvvirke årligen i stora kvantiteter, huvudsakligen till England. Från vårt land exporterades förlidet år 272,000 kubikfamnar, representerande ett värde i penningar av 19,700,000 kronor. I forna tider fick man betalning för denna vara med $\frac{3}{4}$, vid avskeppningen, och resten skulle erhållas efter varans ankomst till destinationsorten, men i många fall utföll mätningen därstädes, det vill säga i lossningshamnen, med ett sådant undermål, att säljaren i stället blev skyldig och i bästa fall ej utfick någon ytterligare betalning eller ytterst obetydlig sådan på grund av undermålet vid uppmätningen därstädes av Custom house's mätare. Detta för vårt land så olyckliga handelsbruk ha handelskamrarna nu tagit hand om genom att anställa och tillhandahålla edsvurna mätare av props och hugget virke inom varje tullkammardistrikt, varest props skeppas, varigenom det kolossala undermålet på mottagningsplatser undvikes. På grund härav säljes denna vara numera enligt edsvurna svenska mätares intyg om storleken av den inlastade eller avskeppade kvantiteten och kostnaden därför betalas av avlastaren. Härigenom få säljarna full betalning för den verkliga skeppade kvantiteten, varigenom stora belopp årligen inbesparas för dessa exportörer och för vårt land.

Ännu en mycket stor sak ha vårt lands handelskammare lagt på sina skuldror, och det är utnämmandet av auktoriserade revisorer, vilka genomgå sin första skärseid hos respektive handelskammare och vilkas prövning med kamrarnas yttrande och företedda kompetensbetyg underställes handelskamrarnas centrala revisorsnämnd. Om denna lämnar ansökan utan anmärkning, blir vederbörande sökande förklarad behörig att erhålla autorisation och utöva yrkesmässig verksamhet som revisor eller såsom auktoriserad revisor under centrala revisorsnämndens egid.

Mina herrar, denna kraftiga insats för propsexporten från vårt land, vars betydelse är större än mängden anar, ävensom utnämmandet av auktoriserade revisorer äro frågor av särdeles aktuell beskaffenhet och av största betydelse för vårt land. Dessa frågor äro av många gånger större värde än det ursprungliga anslaget, 3,000 kronor. Allt det övriga arbetet, som utföres av handelskamrarna för statens räkning, är helt och hållet gratis.

På grund av vad jag nu anfört hyser jag ej, herr greve och talman, minsta tvekan att yrka bifall till min motion.

Herr Hallin: Herr greve och talman! Ja, det är sannolikt ingen här i kammaren, som icke i likhet med den siste ärade talaren anser det vara synnerligen beklagligt, att riksdagen redan i fjol bestämt och, som jag förmodar, även i år på statsutskottets hemställan bestämmer statsbidraget till handelskamrarna till ett belopp av 2,000 kronor per handelskammare. Det är härvidlag endast den hårda nödvändigheten som talar, och handelskamrarna få i likhet med så många andra institutioner se sina anspråk på statskassan reducerade. Jag tror nu för min del icke, att ett statsunderstöd på, som det nu är, 2,000 kronor eller, som det är föreslaget i herr Enhörnings motion, 3,000 kronor spelar en så absolut avgörande roll för en hel del av dessa handelskammare. Det finns sådana, som befinna sig i en ganska god ekonomisk situation och som ha en budget av inemot 90,000 kronor. Andra ha budgeter på 60,000, 50,000 och 40,000 kronor. För dem kan det naturligtvis icke spela så stor roll, om anslaget utnåmes till 2,000 eller 3,000 kronor. Men det finns också handelskammare av mindre omfattning, med budgeter, som icke gå upp till mer än 10,000 å 20,000 kronor, och för dem ha naturligtvis tusen kronor mer eller mindre en viss betydelse. Hur svårt det än synes vara, måste emellertid även dessa handelskammare reducera sin budget, när det nu är alldeles omöjligt, att statsmakterna kunna sträcka sig längre än till de 2,000 kronorna. Det finns också en möjlighet för dem att kompensera denna minskning av statsanslaget genom exempelvis kommunala anslag. Sådana utgå redan nu till en del av handelskamrarna, visserligen främst till de större, men det finns, menar jag, en möjlighet även för de andra att kunna repliera på kommunerna.

För min personliga del har jag beträffande denna fråga den uppfattningen — som jag också på avdelningen tillkännagav — att den nu gällande ordningen, att statsanslaget utgår med lika belopp till alla handelskammare, icke är fullt riktig. Just i betraktande av, som jag nyss anförde, att handelskamrarna ha så olika ekonomisk förmåga att kunna fylla sina uppgifter, synes det mig, som om statsanslaget borde läggas på sådant sätt, att ett visst fast statsanslag utgick till samtliga handelskammare för de statsuppgifter, som blivit dem pålagda, och därutöver ett visst rörligt anslag. Denna princip med ett fast och ett rörligt anslag var även föreslagen av den kommitté, som föregick riksdagsbeslutet av 1916, men riksdagen gick då icke in för denna uppdelning av statsanslaget, utan den rörliga delen ströks helt enkelt utan, såvitt jag förstår, någon egentlig principiell eller saklig motivering för en sådan åtgärd. Jag kan icke se annat än att det vore lämpligt, om, såsom även jag hoppas, detta statsanslag en gång kan komma att ökas utöver de 2,000 kronorna per handelskammare, man då toge under förnyat övervägande, huruvida icke, just i betraktande av handelskamrarnas olika ekonomiska ställning, man borde ordna det så, att utöver det fasta anslaget till varje handelskammare budgeten även upptog ett rörligt anslag för att efter förhållandena fördelas bland de mera behövande handelskamrarna.

Jag ber emellertid, herr greve och talman, att med dessa korta ord få yrka bifall till utskottsförslaget.

Herr Enhörning: Herr greve och talman, mina herrar! Den siste ärade talaren har i huvudsak ställt sig särdeles välvillig till handelskamrarna här i riket, men hur det än är, så lider deras ekonomi. Han har nu tillrätt oss att repliera på kommunerna, men som herrarna väl ha sig bekant, äro även kommunernas budgeter överansträngda, och det gäller för handelskamrarna att kunna bibehålla de anslag, de redan fått av kommunerna, men några nya torde för närvarande icke vara att påräkna. Här gäller frågan endast 12,000 kronor,

Anslag till auktoriserade handelskammare i riket.
(Forts.)

Anslag till auktoriserade handelskammare i riket.
(Forts.)

och då det är meningen att hjälpa handeln och näringarna, synes det mig, som om statsmakterna mycket väl kunnat komma ut med detta lilla belopp.

Den ärade talaren nämnde också, att det finns stora handelskammare. Ja, det gör det. Det finns en mycket stor handelskammare i denna stad, i Stockholm, och en desslikes i Göteborg, men hur stora anslag de än ha lida de betryck. Jag kan nämna, att handelskammaren i Göteborg år 1923 hade ett deficit på 10,000 kronor och beräknar för 1924 ett deficit på 3,285 kronor. I Luleå var det en brist i fjol på 231 kronor och för innevarande år beräknas en brist på 2,450 kronor. Stockholm hade i fjol en brist på 1,095 kronor och beräknar en sådan för innevarande år på 5,000 kronor. Norrköping hade en brist i fjol på 528 kronor, Örebro en på 465 kronor och beräknar innevarande år 2,850 kronor, och Borås hade för 1923 en brist på 5,028 kronor. Under sådana förhållanden måste herrarna dock förstå, att det är av stor betydelse för dem att kunna utfå ytterligare av staten 1,000 kronor, och då staten drar in på detta, så säga vederbörande, som anslutit sig till handelskamrarna: Ja, mina herrar, då staten drar in på sitt gage, så få ni inte undra på, om vi i dessa svåra tider, då vi arbeta utan någon som helst förtjänst, också måste göra det.

Jag vädjar därför till kammaren, att den i detta fall icke måtte följa Kungl. Maj:t utan följa mig, då jag utan tvivel kommer att begära votering, om utslaget skulle gå mig emot.

Herr statsrådet **Wohlin**: Herr greve och talman! Jag behöver väl knappast försäkra den ärade motionären, att jag fullt instämmer i hans synpunkter beträffande handelskamrarnas betydelse. Dessa från all byråkrati fria korporationer fylla ju synnerligen viktiga uppgifter, såväl när det gäller med statsmakternas verksamhet icke direkt sammanhängande spörsmål som då handelskamrarna stå statsmakterna till tjänst med sakkunniga utredningar och utlåtanden i olika frågor. Då icke desto mindre statsanslaget till handelskamrarna för nästkommande budgetår upptagits med samma belopp som innevarande år, så beror det naturligtvis på att den nu under riksdagens behandling varande statsverkspropositionen bygger på en sparsamhetspolitik, som måst genomgående tillämpas på alla huvudtitlar och på varje huvudtitels särskilda anslag. Jag får erinra om att det var föregående år som riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag beslutade den nedsättning av statsbidraget till 2,000 kronor, varom den ärade motionären här med beklagande talar, och vid uppgörandet av budgeten för nästkommande budgetår har ingen sänkning skett, utan man har bibehållit det nuvarande anslaget, i överensstämmelse för övrigt med kommerskollegii förslag på denna punkt. Det kan visserligen förefalla, som om statsmakterna väl skulle kunna komma ut med det jämförelsevis lilla belopp, varom det här rör sig, men det är icke detta, som varit avgörande, utan det avgörande har varit konsekvenserna av att man på någon viss punkt föresloge en höjning av ett nu utgående anslag. Man hade då blivit nödsakad att även på andra punkter, där betydelsefulla intressen förelegat, höja beloppen från innevarande budgetår. Det har varit med hänsyn till sådana konsekvenser, som varje departementschef vid uppgörandet av budgeten för nästkommande år måst avstå från att begära höjningar på särskilda punkter.

Jag vill försäkra den ärade motionären om att även jag delar förhoppningen om, att det framdeles, när statens finanser befinna sig i ett gynnsammare läge, skall bliva möjligt att vidtaga den höjning av statsanslaget till handelskamrarna, som flera av dessa så väl behöva.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på bifall till utskot-

tets hemställan med den ändring, som föranleddes av bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, som upprepad, vara med övervägande ja besvarad.

Anslag till auktoriserade handelskamrarna i riket.
(Forts.)

Punkterna 21—39.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 40.

Lades till handlingarna.

Punkten 41.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs ånyo statsutskottets memorial nr 27, i anledning av kamrarnas återremiss av punkt 1 av statsutskottets utlåtande nr 18 angående anslagen till lots- och fyrväsendet.

Anslag till lots- och fyrväsendet.

Uti den till riksdagen den 2 januari 1924 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov hade Kungl. Maj:t under tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att dels från och med den 1 juli 1924 bestämma antalet ordinarie befattningshavare vid lots- och fyrstaten på i propositionen angivet sätt, dels ock, med godkännande av de utav departementschefen i statsrådsprotokollet förordade förslag till avlöningsstat för lotsstyrelsen, till avlöningsstat för lots- och fyrstaten samt till omkostnadsstat för lots- och fyrinrättningen, att tillämpas från och med den 1 juli 1924, minska det ordinarie förslagsanslaget till lots- och fyrinrättningen, nu 6,105,915 kronor med 361,415 kronor till 5,744,500 kronor.

I sitt utlåtande nr 18, punkt 1, hade utskottet avgivit yttrande och förslag rörande Kungl. Maj:ts förevarande framställning. Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hade emellertid punkten i fråga av båda kamrarna återförvisats till utskottet för ny behandling.

Vid den förnyade prövning, utskottet med anledning av återremissen ägnat Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, hade utskottet jämväl till behandling förehått en inom första kammaren av herrar *N. J. F. Almqvist* och *E. Svänsson* väckt motion, nr 168, vari hemställts, att riksdagen i huvudsaklig anslutning till en av skolöverstyrelsen och lotsstyrelsen gemensamt verkställd utredning måtte besluta, dels vissa i motionen angivna grunder i fråga om undervisningen av lots- och fyrpersonalens barn, dels ock för bestridande av kostnaderna härför, med utslutande av det i lotsverkets stat uppförda anslaget till undervisningsanstalterna vid lotsverket, i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppföra ett ordinarie förslagsanslag till skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn samt för nästkommande budgetår uppföra sagda anslag med 36,000 kronor.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande memorialet på återopade grunder hemställt,

I) att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å herrar Almqvists och Svänssons berörda motion, i vad densamma skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag i fråga om anslag till ändamål, varom nu vore fråga,

a) från och med den 1 juli 1924 bestämma antalet ordinarie befattningshavare vid lots- och fyrstaten på sätt i memorialet angivits; samt

Anslag till
lots- och fyr-
väsendet.
(Forts.)

b) med godkännande av de av departementschefen i statsrådsprotokollet över handelsärenden den 2 januari 1924 förordade förslag till avlöningsstat för lotsstyrelsen, till avlöningsstat för lots- och fyrstaten samt till omkostnadsstat för lots- och fyrinrättningen, att tillämpas från och med den 1 juli 1924, minska det ordinarie förslagsanslaget till lots- och fyrinrättningen, nu 6,105,915 kronor med 361,415 kronor till 5,744,500 kronor;

II) att förenämnda motion måtte i övriga delar anses besvarad genom vad utskottet i memorialet anfört.

Herr **Almkvist**: Herr greve och talman, mina herrar! Herr Svansson i Kalmar och jag ha väckt en motion om omorganisation av lotsbarnskolorna, vilken motion av statsutskottet behandlats i samband med anslagen till lots- och fyrväsendet. Denna motion har enhälligt avstyrkts av statsutskottet, och det är inte heller min mening att nu tala för bifall till motionen. Jag vill endast fästa uppmärksamheten på den motivering, som statsutskottet förebragt för sitt avslagsyrkande. Utskottet säger där, »att lotsbarnskolorna i sin nuvarande anordning måste betraktas såsom mindre tillfredsställande, och synes det utskottet, som funnit syftet med motionen behjärtansvärt, i hög grad önskvärt, att en omorganisation av skolundervisningen för lots- och fyrpersonalens barn snarast möjligt kommer till stånd». Lotsbarnskolorna intaga en sådan särställning i vårt folkundervisningsväsende, att deras normala utveckling äventyras, därest icke en snar omorganisation kommer till stånd. Äventyrandet sker icke bara i fråga om den yttre organisationen utan även i fråga om den inre. Under det att lärarinnorna vid de kommunala småbarnskolorna åtnjuta en årlig grundlön av 1,200 kronor jämte tre ålderstillägg å 150 kronor, ha lärarinnorna vid lotsbarnskolorna endast 300 kronor för 4¹/₂ månaders undervisning jämte tre ålderstillägg å 60 kronor. Följden därav blir, att nivån hos lärarinnorna i dessa skolor icke kan uppehållas i konkurrensen med de kommunala skolorna. Vidare finnas ju inga skäl för att bibehålla en del av folkundervisningsskolorna under lotsstyrelsens överinseende, då det i allmänhet åligger skolråden att sörja för barnundervisningen.

Det är emellertid att hoppas, att med det varma erkännande, som statsutskottet givit åt motionens syfte, Kungl. Maj:t skall låta sig angeläget vara att så snart som möjligt framkomma med den ytterligare utredning utöver den av lotsstyrelsen och skolöverstyrelsen gemensamt framlagda, som kan vara behöflig, för att riksdagen skall kunna godkänna förslaget.

Herr statsrådet **Wohlin**: Den av motionären berörda frågan har, efter vad jag gjort mig underrättad om, varit föremål för överväganden inom ecklesiastikdepartementet. Man har emellertid funnit, att man i första rummet av budgetära skäl icke för närvarande ansett sig kunna föreslå en sådan omorganisation, varom motionären talat. Det är emellertid min förhoppning, att undersökningen skall fullföljas och att de synpunkter, som motionären framfört, härvid skola tagas i beaktande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande memorial hemställt.

Om ålders-
tillägg åt ak-
tuarien K. A.
Törnell.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 28, i anledning av väckt motion angående ålderstillägg åt aktuarien i generaltullstyrelsen K. A. Törnell.

I en inom första kammaren av herrar *T. Julin* och *E. J:son Thulin* väckt motion, nr 75, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling,

hade hemställts, att riksdagen ville tillerkänna aktuarien i generaltullstyrelsen K. A. Törnells rätt till det första ålderstillägget å hans aktuarietjänst, räknat från och med 1 juli 1920 eller i varje fall från och med 1 juli 1921.

*Om ålders-
tillägg åt ak-
tuarien K. A.
Törnells.*

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att herrar Julins och Thulins förevarande motion icke måtte vinna riksdagens bifall.

(Forts.)

Herr Thulin: Herr talman! Jag vet mycket väl, att det är fullkomligt lönlöst att uppträda och tala mot ett utskottsutlåtande, bakom vilket står ett enhälligt statsutskott. Jag skall därför icke göra något yrkande, men det må i alla fall tillåtas mig att göra några korta reflexioner i anledning av vad som förekommit.

Det är här fråga om en person, som, om han blivit utnämnd ett år senare än som skedde, i avseende på ålderstillägg skulle ha befunnit sig i en fördelaktigare ställning än nu. Statskontoret har i ett utlåtande, som finnes återgivet i statsutskottets utlåtande, framhållit just denna omständighet och karakteriserat det som obilligt, att han icke kommer i en gynnsammare ställning. Statskontoret anför nämligen: »Emellertid har sökanden utnämnts till aktuarie redan från och med den 1 juni 1920, då nämnda kungörelse den 22 juni 1921 ännu icke trätt i kraft, och även om det kan synas obilligt, att han med avseende å rätt till ålderstillägg kommer i sämre ställning än om han befordrats till aktuarie senare än som skett, lär han icke för ålderstillägg å aktuarietjänsten kunna utgå från en slutavlöning å kammarskrivartjänsten, som endast skulle kunnat ernås med tillämpning av vissa bestämmelser angående tillgodoräkning, som vid tiden för hans frånträde av kammarskrivartjänsten icke existerade.»

Sådana inadvertenser, som den i det här föreliggande fallet, är det meningen att riksdagen skall rätta till. Så har skett upprepade gånger vid tidigare tillfällen, och även nu synes det vara rättvist, att riksdagen in casu justerar sådana i realiteten orättvisa konsekvenser av inkrånglade lönebestämmelser. Statsutskottet har emellertid i det föreliggande utlåtandet anlagt samma formalistiska synpunkter som de administrativa myndigheterna, något som från tjänstemannasympunkt måste på det livligaste beklagas, detta så mycket mera, som utskottet anført, att ett bifall skulle medföra vittgående konsekvenser, vilket ju synes peka på att detsamma skulle gälla ett ganska stort antal tjänstemän.

Herr talman! I ärendets förevarande läge har jag intet yrkande.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt.

Föredrogos ånyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 23, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om årligt understöd åt arbetaren vid riksbankens sedeltryckeri K. F. Brodd;

nr 24, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning angående uppförande av bostadshus vid Tumba bruk m. m.; samt

nr 25, i anledning av väckta motioner om understöd åt efterlevande till vissa vanpliktiga, vilka omkommit vid en järnvägsolycka vid Jörlanda.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående undantag från gällande bestämmelser för bidrag från norrländska avdikningsanslaget beträffande

Första kammarens protokoll 1924. Nr 23.

ett företag, avseende reglering av Keräsjoki och Vuomajoki vattendrag i Karl Gustavs socken av Norrbottens län;

nr 16, angående väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändrade bestämmelser i fråga om skyldigheten att underhålla enklare vägar; samt

nr 17, i anledning av väckt motion om utsträckt befogenhet för Kungl. Maj:t att bevilja betalningsansånd eller annan lättnad för köpare av kronojord.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang. fördelningen av automobilskattemedel m. m.

Föredrogs ånyo första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 4, i anledning av väckt motion nr 122 angående förenklade bestämmelser för utbetalande av automobilskattemedel till rikets väghållningsdistrikt.

Med föranledande av en inom första kammaren av herr *Jonsson* väckt motion, nr 122, hade utskottet i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt, att första kammaren för sin del måtte besluta, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring i kungörelsen den 24 november 1923 med närmare bestämmelser angående fördelningen av automobilskattemedel m. m., att åt länsstyrelserna överlämnades att verkställa fördelningen av länen tillkommande automobilskattemedel ävensom att förordna om kontroll och godkännande av med dessa medel utförda vägarbeten.

Herr **Almkvist**: Sedan detta utskottsutlåtande blivit tryckt och delat, har min uppmärksamhet blivit fäst vid det förhållandet, att utskottet i klämman kommit att inrikta sig på ett förslag till ändring i en kungörelse, som avser tillämpningen av de grunder, som föreskrivas i Kungl. Maj:s förordning beträffande automobilskattemedel. Då så förhåller sig, ber jag, att kammaren måtte återremittera detta ärende till utskottet.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att i avseende på det under behandling varande utlåtandet annat yrkande ej förekommit, än att utlåtandet skulle visas åter till utskottet.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på återremiss; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Anmälades och bordlades bankoutskottets utlåtanden:

nr 26, angående vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna; samt

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt befrielse för riksbanken under viss tid från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11,56 f. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 28 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 3,30 e. m.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av medel till täckande av brister i räkenskaperna för vissa kungl. slott m. m.; och

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till dem, som i arvsmål, handlagda av utrikesdepartementet, lidit förluster genom bankirfirman Knauth, Nachod & Kuhnes i New York konkurs; samt

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 19 § 9 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker; och

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 66, till Konungen i anledning av väckt motion om livränta åt plåtslagaren Fritz Alfred Pettersson.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bankoutskottets utlåtanden nr 26 och 27.

Avgävos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 266, av herrar *Nothin* och *Sandler*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1924—1925 för viss personal inom den civila statsförvaltningen; och

nr 267, av herr *Kobb*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisoriskt lönetillägg åt vissa professorer m. fl.

Herr *Heyman* väckte en motion, nr 268, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisoriskt lönetillägg åt vissa professorer m. fl., tillhörande under nionde huvudtiteln uppförda verk och myndigheter.

Denna motion hänvisades till jordbruksutskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,35 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
